

K A T A L O G
ZABYTKOWYCH PARKÓW
I KOMPOZYCJI KRAJOBRAZOWYCH
WOJEWÓDZTWA KIELECKIEGO

P O W I A T
J E D R Z E J O W S K I

tom III

opracowany przez
Politechnikę Krakowską
pod kierownictwem naukowym
doc. dr hab.
Janusza Bogdanowskiego

A R C H I W U M
OŚRODKA OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 46 41 w. 130

NW 1111. 603

K A T A L O G

ZABYTKOWYCH PARKÓW

I KOMPOZYCJI KRAJOBRAZOWYCH

WOJ. KIELECKIEGO

pow. JĘDRZEJOWSKI

t. III

Niniejsze opracowanie pow. jędrzejowskiego zostało ułożone w porządku alfabetycznym i obejmuje następujące miejscowości:

- a v 1. Prząsław 1. 9. ~~qu. jędrzejów~~
- b v 2. Przyłęczek 1. 10.
- c v 3. Rakoszyn 1. 11. ~~Nagłowice - Oksa~~
- d v 4. Rembieszycy 1. 12. ~~Nagłowice~~
- e v 5. Rożnica 1. 13. ~~Stupia~~
- f v 6. Rzeszówek 1. 14. ~~Nagłowice - Oksa~~
- g v 7. Sędziszów 1. 15. ~~Sędziszów~~
- h v 8. Sieńsko 1. 16. ~~Stupia~~
- i v 9. Słęcin 1. 17. ~~Nagłowice - Oksa~~
- j v 10. Skupia 1. 18. ~~Stupia x2~~
- k v 11. Strzeszkowice 1. 19. ~~Wodzisław~~
- l 12. Sudół 1. 20. ~~jędrzejów~~
- m 13. Świerków - Kwilina 1. 21.
- n 14. Trzciniac 1. 22. ~~Nagłowice - Oksa~~
- o 15. Warzyn 1. 23. ~~Nagłowice - Oksa~~
- p 16. Wodzisław 1. 24. ~~Wodzisław~~
- q 17. Zagaje 1. 25. ~~Wodzisław~~

egzemplarz . . . 2

K A T A L O G

Zabytkowych parków i kompozycji
krajobrazowych

województwo : kieleckie
powiat : Jędrzejów

Kierownictwo naukowe :

Doc.dr hab.arch.

Janusz Bogdanowski

Opracowała :

mgr inż.arch,

Ludmiła Flagorowska

Współpraca :

dr hab.arch.

Jan Bruzda

Dyrektor

Prof. nadzw. mgr inż. Witold Czekiewicz

RZESZÓWEK

RZESZÓWEK - Fragment Topograficznej Karty Królestwa
Polskiego - 1839 r.

R Z E S Z Ó W E K

powiat : Jędrzejów

park podworski

użytkownik : Krakowska Hodowla Roślin

Stacja Hodowli Roślin Siedliska

Gospodarstwo Rzeszówek

Miejscowość znajduje się 20 km na północny zachód od Jędrzejowa, 1,5 km na zachód od głównej drogi prowadzącej z Jędrzejowa do Włoszczowy. Od zachodu graniczy z powiatem włoszczowskim.

Wieś usytuowana jest na terenie lekko sfalowanym, opadającym ku południowemu - zachodowi, ku wschodowi i w kierunku północno wschodnim. Obniżenie zajmuje dolina Nidy / na południu / oraz doliny jej dopływów. W jednej z dolin / na południowy wschód od wsi / znajdują się stawy rybne.

Założenie podworskie obejmuje obszar najdalej wysunięty w stronę zachodnią od wsi i nie łączy się z jej zabudową. Na całość założenia składa się :

- dwór / z około połowy XIX wieku / z parkiem / z XIX wieku z fragmentami starszymi /
- część gospodarstwa
- sad
- łąki i staw na południowy zachód od parku

I. ----- Dane historyczne -----

- poż.XVI w. - wieś Rzeszówek należy do parafii Konieczno. We wsi znajduje się karczma
- 1508 r. - Rzeszówek i Swojsławice należą do Mikołaja Rzeszowskiego oraz Andrzeja Rzeszowskiego
- 1570 r. - własność Adama Rzeszowskiego. Miał on w Rzeszówku " ... karczmę, dwie sadzawki, młyn, lasy, zagajniki, dwór, folwark, żaki ... "
- XVI wiek - występuje nazwa Rzeschow
- 1827 r. - we wsi było 15 domów, 173 mieszkańców
- ok.poż.XIX wieku - budowa murowanego dworu - później rozbudowanego
- 1879 r. - w skład folwarku Rzeszówek wchodzi między innymi jeden budynek murowany, trzynaście drewnianych i las nieurządzony
- 1936 r. - na południowy zachód od parku teren bardzo intensywnie zabudowany.

Dane według :

- Mapa topograficzna w skali 1 : 25000 z 1936 r.
- Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, Warszawa 1890 T. X, s.155
- Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, województwo kieleckie powiat jędrzejowski. T. III s.3. Warszawa 1957 s.33

II. Opis stanu obecnego

1. Położenie i ogólny układ kompozycyjny

Park zajmuje teren prawie płaski z niewielkim zróżnicowaniem poziomów. Od strony południowo - zachodniej jest wypiętrzony nad drogę do wysokości około 0,5 m. Kształt ma nieregularny, wieloboczny, wydłużony po linii północny zachód - południowy wschód oraz północ - południe.

Składa się z trzech sąsiednich części: parku północnego, środkowego - w którym usytuowany jest dwór, oraz południowo - wschodniego.

Od strony północnej i północno - wschodniej park sąsiaduje z częścią gospodarczą, z jej zabudowaniami i dziedzińcami. Z pozostałych stron graniczy z drogami, za którymi rozciągają się pola uprawne / na zachód i południowy - wschód / oraz łąki, staw i sad / na południowy zachód /.

2. Opis elementów układu

Część północna zajmuje obszar kształtem zbliżony do kwadratu. Jej największą wartością są wspierające okazy kilkusetletnich dębów w ilości około 15 sztuk. Drzewa te rosną tutaj swobodnie, w pewnej odległości od siebie ale ich korony stykają się co powoduje całkowite zacienienie i stwarza charakter zwartej kępy.

~~xxxxxx~~

Na uwagę zasługuje niewielka ilość krzewów i samosiewów. Granica między częścią północną i środkową zaznacza się różnicą gatunkową drzew ich wiekiem i podbudową.

Część środkowy parku, najbardziej obszerny, w kształcie nieregularny, charakteryzuje się w kompozycji dużą ilością wnetrz, utworzonych przy pomocy grup, szpalerów lub pojedynczych drzew i krzewów. Od północy, zachodu i południowego zachodu zwarte kępy krzewów wraz z drzewami stanowią obramienie tej części ; od południowego wschodu granicę jej stanowi wysoka ściana zieleni.

Dwór rozczłonkowany w bryle, z portykami kolumnowymi jest integralnym elementem założenia. Jego północno zachodnie elewacje wzbogaca i ożywia wnętrza ozdobione jedynie na obrzeżu jesionem odmiany zwisłej oraz sosną. Na południowy zachód od dworu poza kępą krzewów, znajduje się rząd drzew, rozmaitych gatunków, który dzieli tu kompozycję na dwie części.

Centrum jednej zajmuje piękna grupa sosen, drugą zaś wypełnia niewielki staw i pojedyncze okazy drzew. Od budynku dawnego dworu, w kierunku południowym i dalej południowo - wschodnim, prowadzi ścieżka początkowo z rozległym wglądem w park później wśród krzewów a następnie po skraju obszernego wnętrza z barwnym klonem i jesionem grupami tul, dębów, lip i kasztanów.

Najmniej czytelny charakter posiada układ kompozycyjny wnętrza związanego ze starym drewnianym spichlerzem.

Znajduje się tu kilka niewielkich grup krzewów i drzew szpilkowych, dwa dęby oraz " samotniki " jesiony, tulipanowce i modrzew.

Środkową część parku od strony północno wschodniej zamyka szpaler starych dębów.

Równolegle do szpalera dębów, w odległości 6 m od niego, ciągnie się brzeg lasu zajmującego północno wschodnią część parku. Wśród zwartego zadrzewienia można wyróżnić - w głębi - aleję i szpalery oraz na skraju północnym - pojedyncze egzemplarze drzew.

Droga styczna do parku od północnego wschodu ma charakter alei, której jeden bok stanowią zadrzewienia parku a druga rząd pięknych sosen i częściowo akacji.

3. Drzewostan

W przeważającej ilości stanowią go bardzo okazałe dęby z których duża ilość uznana została jako pomniki przyrody. Ponadto występują : lipy, sosny, klony, akacje. Jako akcenty występują : modrzewie, klony, akacje, kasztany, jesiony odmiany zwiszej, klony odmiany czerwonej, tuje, jesiony smukłe, sosny, lipy, dęby, tulipanowiec.

Wiek drzew o bardzo dużych rozpiętościach. Najstarsze kilkusetletnie - dęby i niektóre lipy.

Ponad stuletni jesionolistny klon oraz niektóre modrzewie sosny i tuje. Kilkudziesięcioletnie są kasztany, jesiony odmiany zwiszej, klon czerwolistny, tulipanowiec, grupy dębów, klonów, świerków, brzoź i akacji. Najmłodsze są nasadzenia lip w rzędach, modrzewi, klonów.

Wśród krzewów występuje głównie śnieguliczka, jaśmin, leszczyna a w małej ilości bez.

III. Wstępna analiza stylistyczna i ocena kompozycji

Park, posiada cechy kompozycji romantycznej z elementami dendrologicznymi. Pochodzi zapewne z okresu budowy dworu - z połowy XIX wieku.

W północnej części parku - las dębowy istnieje być może od XV lub XVI wieku. Sądząc z wielu drzew, z tego też okresu pochodzi rząd dębów między środkową a południowo-wschodnią częścią parku.

W obecnym stanie całość należy uznać za kompozycję o bardzo wysokiej wartości głównie ze względu na zachowany drzewostan.

IV. Wytyczne konserwatorskie

1. Ocena stanu zachowania

Park zachowany w dobrym stanie. W całości czytelny. Największe braki i zniszczenie drzewostanu są w pobliżu części gospodarczej i południowo-wschodniej. Zatarłe są częściowo ścieżki, zaniedbany staw i odpływ wody. Budynek dawnego dworu we fragmentach utrzymany dobrze jednak skrzydło póln. zdewastowane.

Dobrze zachowane są drzewa w północnej części parku. Większość dębów w szpalerze uznane zostaje za pomniki przyrody.

2. Zagrożenia

Największym zagrożeniem dla parku jest brak należytej mu opieki co powoduje jego ruinację.

Dwór nieremontowany stopniowo niszczeje, staw zarasta, drzewa zostają wycinane a partery zatracają piękno.

Szkodliwym dla kompozycji poszczególnych wnętrz jest wprowadzenie w nie rzędowych nasadzeń drzew.

Niewłaściwe jest również rozwiązanie funkcji komunikacyjnych pomiędzy budynkiem dworu a częścią gospodarczą

3. Wytyczne badawcze

Ze względu na duże walory założenia należałoby wykonać :

- dokładną inwentaryzację całości parku oraz dworu i spichlerza
- studium historyczno - kompozycyjne
- projekt konserwatorsko - adaptacyjny

4. Wytyczne do ochrony i zabezpieczenia

- całość parku koniecznie należy objąć ogrodzeniem
- zlikwidować wszelką działalność gospodarczo - eksploatacyjną na terenie parku
- park objąć ochroną ścisłą

5. Wytyczne do adaptacji i konserwacji

- prowadzić bieżąco konserwację drzewostanu oraz nabytkowych obiektów architektonicznych
- zachować tylko komunikację między częścią gospodarczą a późniejszym skrzydełⁿem dworu. Pozostałe ścieżki utrzymać jako spacerowe
- całość wraz z budynkiem na terenie parku przeznaczyć na cele kulturalno - oświatowe
- wszystkie dęby na terenie parku i w części gospodarczej uznać za pomniki przyrody.

Wg. stanu z roku 1971

Opracowała :

mgr inż.arch.

Ludmiła Flegorowska.

RZESZÓWEK I

PARK PODWORSKI

DB	DĄB	JE	JESION
LI	LIPA	TUL	TULIPAN
KL	KLON	KT	KASZTAN
SOS	SOSNA	MO	MODRZEW
AK	AKACJA	TUJ	TUJA
BR	BRZOZA	OL	OLCHA
KL/3	KLON JESIONOLISTNY		

0 50M 100M
SKALA PRZYBLIŻONA

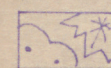
ZABUDOWA,
OGRODZENIE
NIETRWAŁE

STAW,
RÓW

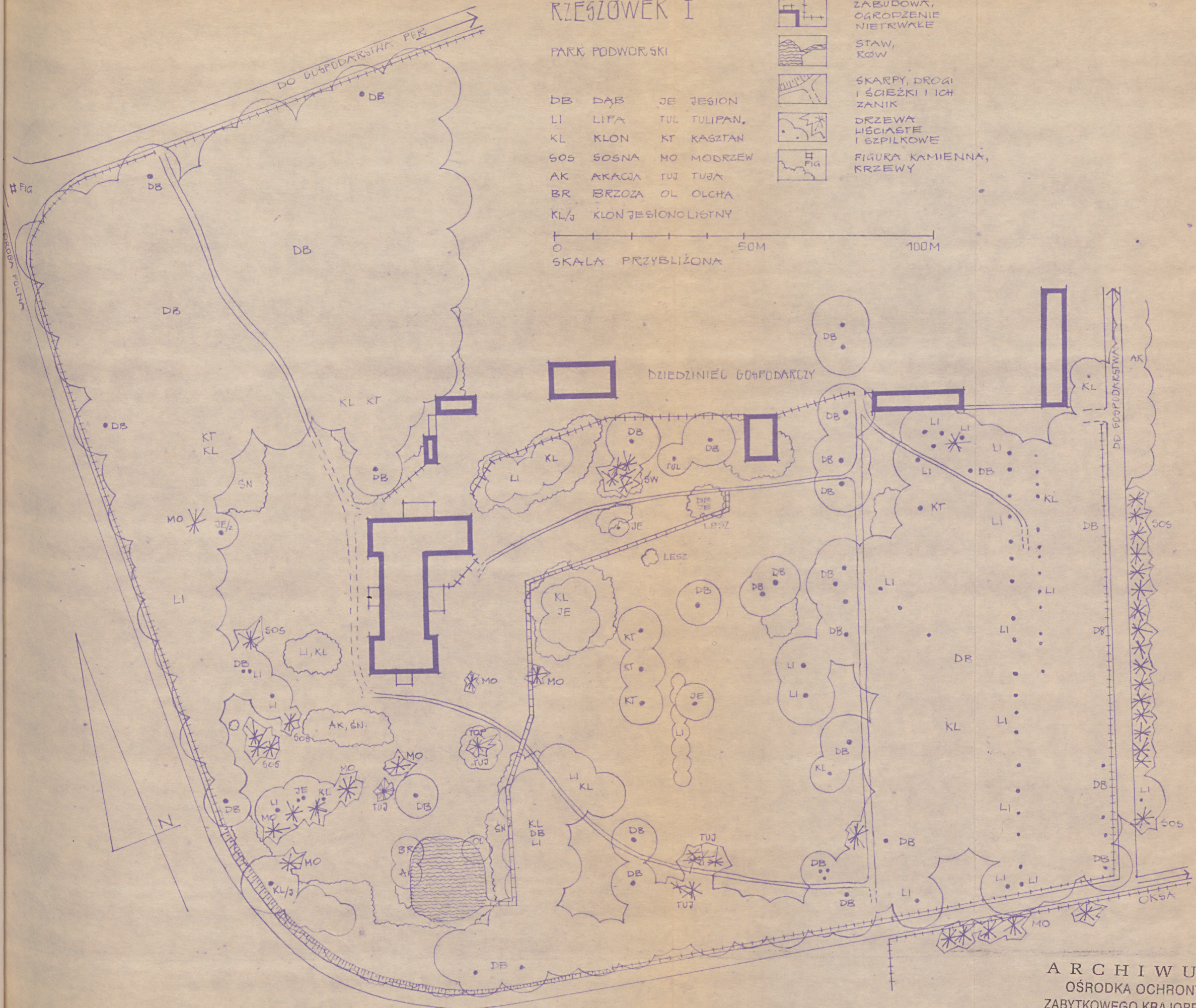
SKARPY, DROGI
I ŚCIEŻKI I ICH
ZANIK

DRZEWIA
LIŚCIASTE
I SZPILKOWE

FIGURA KAMIENNA,
KRZEWY

ARCHIWUM
OŚRODKA OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 48 41 w. 130

Nm innw. 603

RZESZÓWEK II

PARK PODWORSKI

DB DĄB JE JESION
LI LIPA TUL TULIPAN.
KL KLON KT KASZTAN
SOS SOSNA MO MODRZEW
AK AKACJA TUJ TUJA
BR BRZOZA OL OLCHA
KL_o KLON JESIONOLISTNY

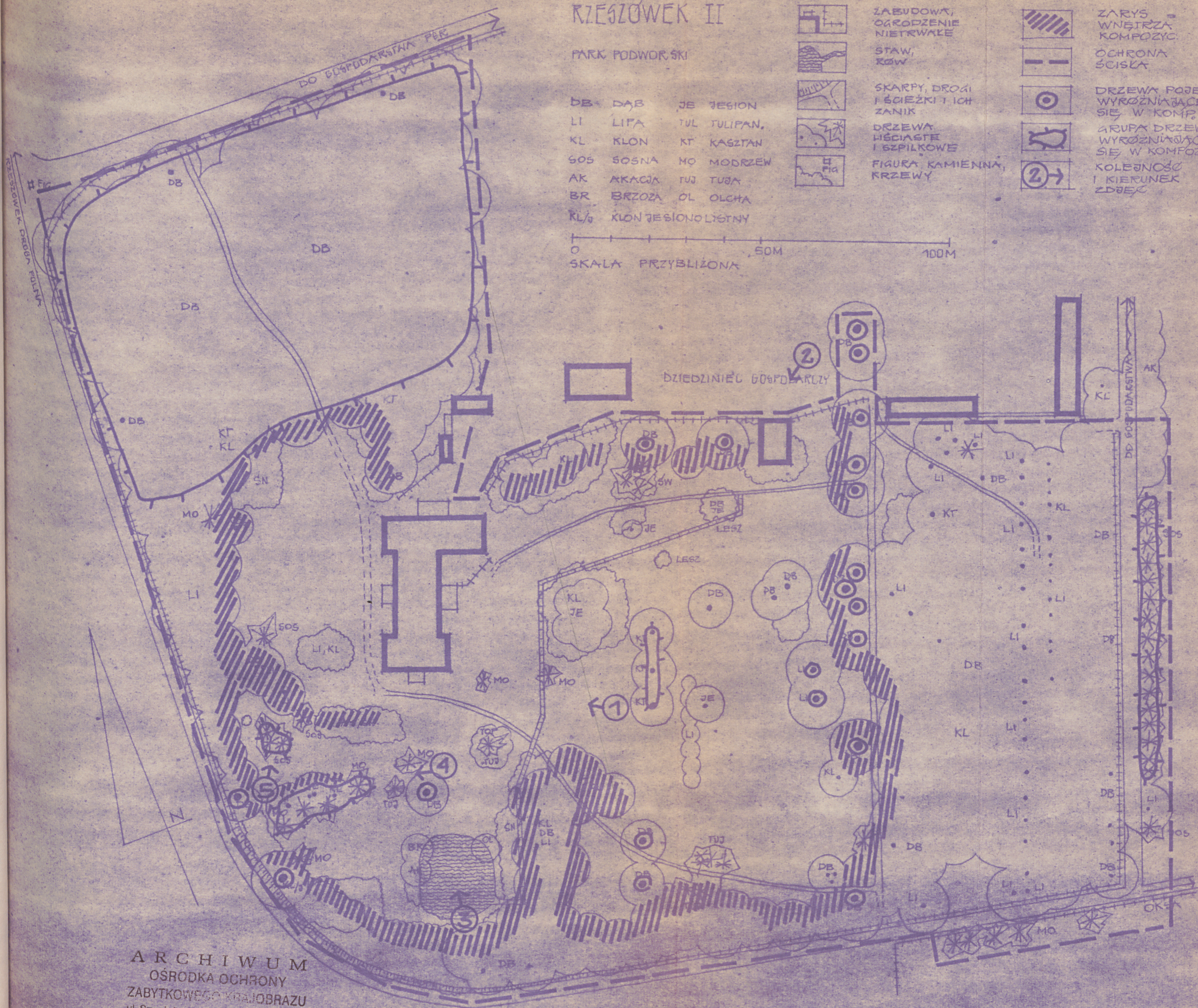
0 50M 100M
SKALA PRZYBLIŻONA

ZABUDOWA,
OGRODZENIE
NIETRWAŁE
STAW,
KÓW
SKARPY, DROGI
I ŚCIEŻKI I ICH
ZANIK
DRZEWIA
LIŚCIASTE
I SZPILKOWE
FIGURA KAMIENNA,
KRZEWY

ZARYS
WNĘTRZA
KOMP. Z.
OCHRONA
ŚCISKA
DRZEWIA POJED.
WYRÓŻNIAJĄCE
SIĘ W KOMP.
GRUPA DRZEW
WYRÓŻNIAJĄCYCH
SIĘ W KOMP. Z.
KOLEJNOŚĆ
I KIERUNEK
ZDJEĆ

RZESZÓWEK

Fot. 1. - Widok w kierunku dworu od południowego - wschodu.

RZESZÓWEK

Fot. 2. - Zabytkowy spichlerz przy granicy północno-wschodniej parku.

RZESZÓWEK

Fot. 3. - Widok od południa, poprzez staw w kierunku dworu.

Fot. 4. Fragment parku w południowo- zachodniej części.

RZESZÓWEK

Fot. 5. - Grupa sosen w południowo-zachodniej części parku.